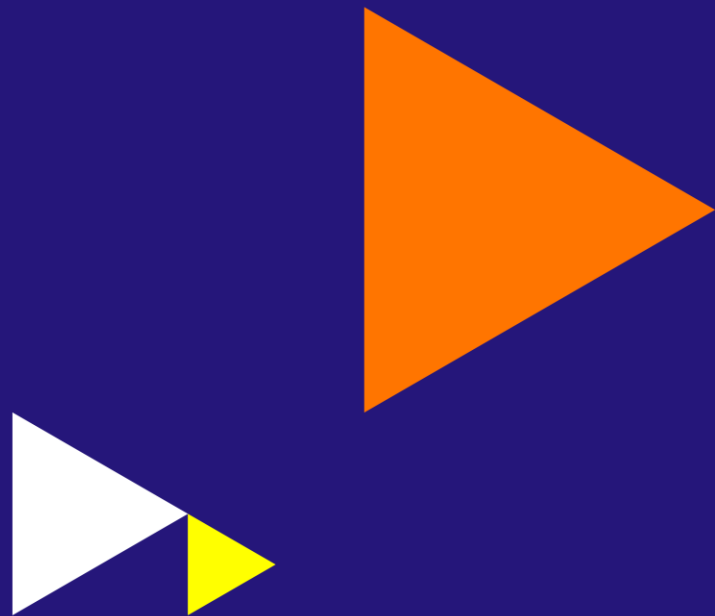

Dieper, ongrijpbaarder

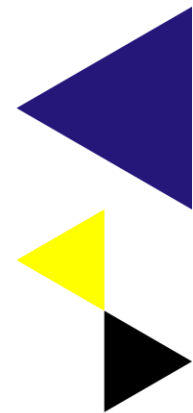

Anna Custers

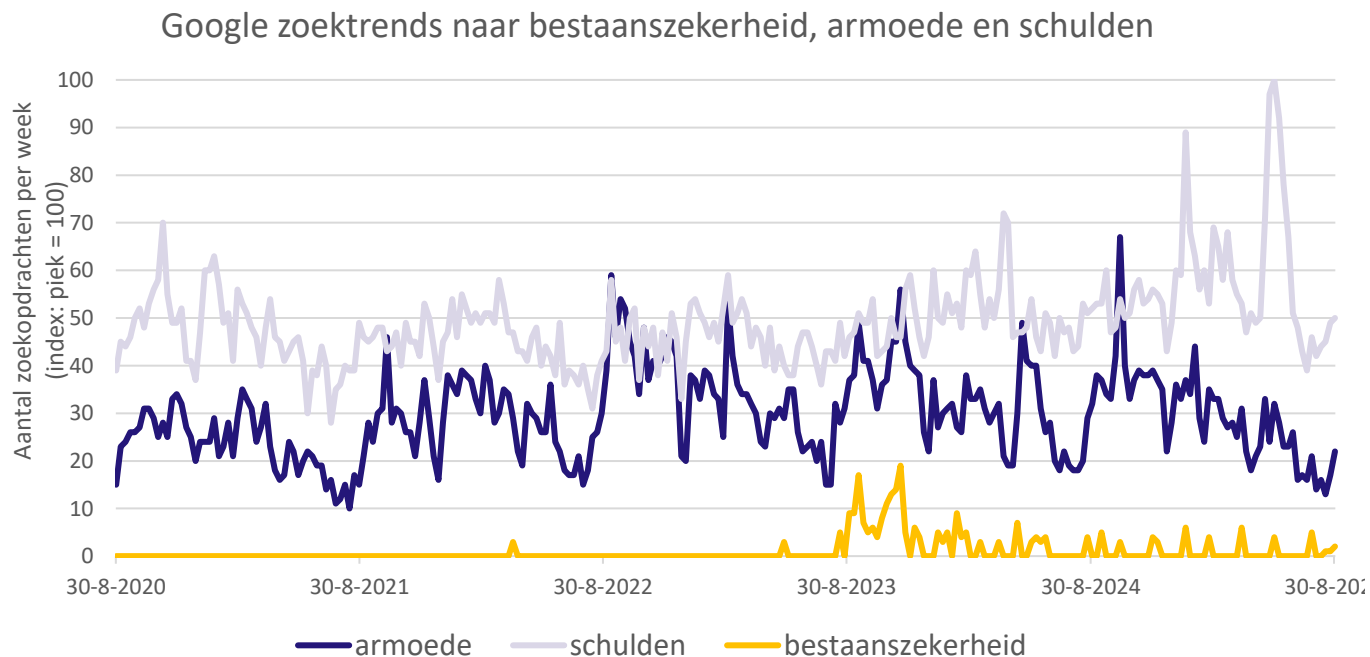
Lector Armoede Interventies

Vandaag

- Wat is bestaanszekerheid?
- Hoe staat het met armoede, schulden en bestaanszekerheid?
- Interventies:
 - Drempels verlagen
 - Samenwerking informeel-formeel

Bestaanszekerheid is een beleidsterm

Nadenken over bestaanszekerheid

- Basis sociaal werk en geschiedenis
- Sociaal recht
- Menselijke waardigheid en mogelijkheden
- Meer kunnen doen met leven dan overleven
- Individu en samenleving
- Sociale ongelijkheid
- Rechtvaardigheid

Sociaal recht

Artikel 20. De Nederlandse grondwet luidt:

1.

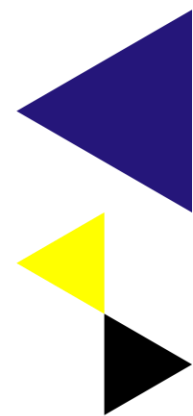
De bestaanszekerheid der bevolking en spreiding van welvaart zijn voorwerp van zorg der overheid.

2.

De wet stelt regels omtrent de aanspraken op sociale zekerheid.

3.

Nederlanders hier te lande, die niet in het bestaan kunnen voorzien, hebben een bij de wet te regelen recht op bijstand van overheidswege.

VN: de Universele verklaring van de rechten van de mens

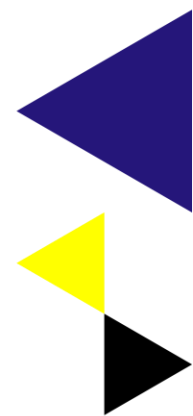
22. Je hebt recht op maatschappelijke zekerheid.

23. Je hebt recht op werk naar keuze, met een eerlijk loon.

25. Je hebt recht op voldoende inkomen, zo nodig moet de staat voor je zorgen.

26. Je hebt recht op onderwijs.

<https://www.amnesty.nl/encyclopedie/universele-verklaring-van-de-rechten-van-de-mens-uvm-volledige-tekst>

Bestaanszekerheid en financiële bestaanszekerheid, schematische weergave

Tekort aan (betaalbare) woningen

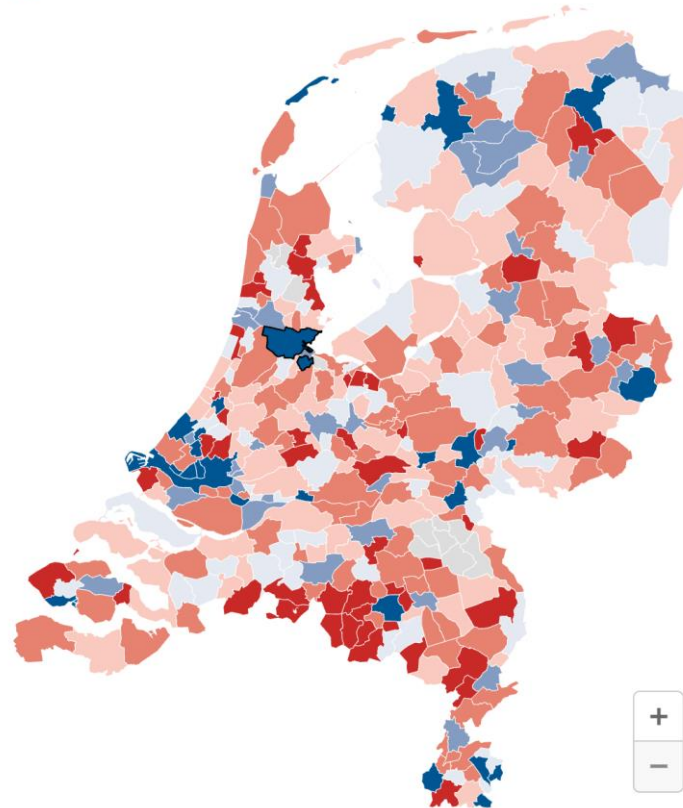
Prognose verloop 2024 - 2039

Aandeel sociale huurwoningen per gemeente

Klik op een gemeente voor het percentage sociale huurwoningen

percentage

Gezondheidsverschillen zijn groot

LEVENSV ERWACHTING

Mensen met een
laag inkomen leven

± 21 jaar

minder lang in goed
ervaren gezondheid

Lage opleiding

mannen met
een lage opleiding
leven

± 6,0 jaar
korter

vrouwen met een
lage opleiding
leven

± 4,8 jaar
korter

Laag inkomen

mannen met
een laag inkomen
leven

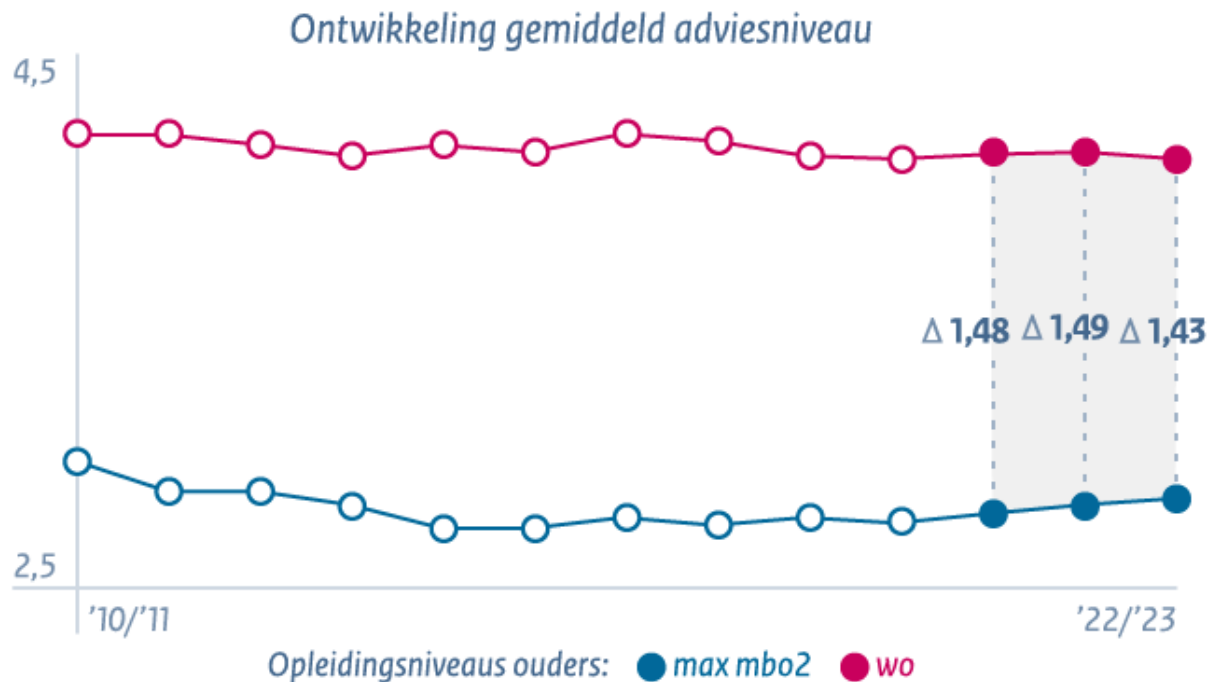
± 8,8 jaar
korter

vrouwen met een
laag inkomen
leven

± 7,1 jaar
korter

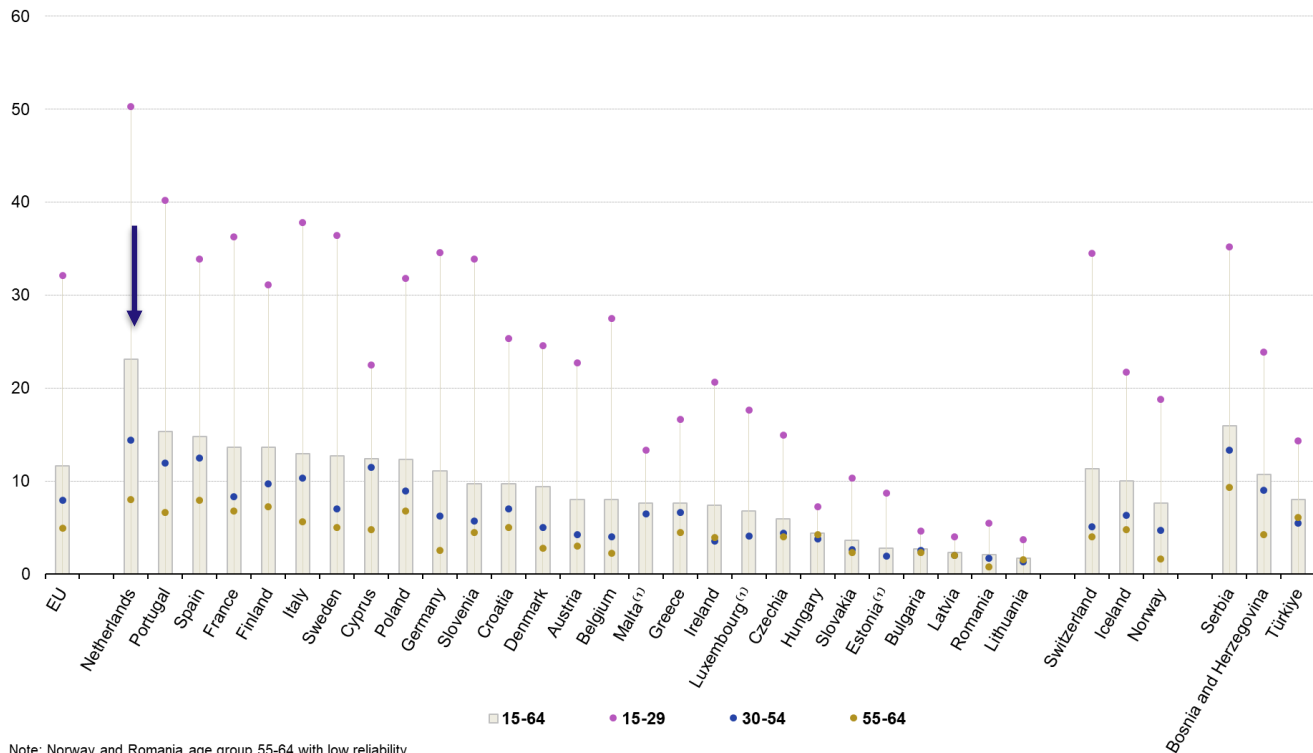
Het verschil in adviesniveau tussen leerlingen naar opleidingsniveau van ouders neemt toe.

- Kinderen van ouders die een praktische opleiding hebben gevolgd:
- Minder vaak havo en /of vwo-adviezen in po
- Stromen vaker af
- Stapelen minder in het vo en vervolgonderwijs

(Te) flexibele arbeidsmarkt

Temporary employment by age and country, 2023
(percentage of total employment)

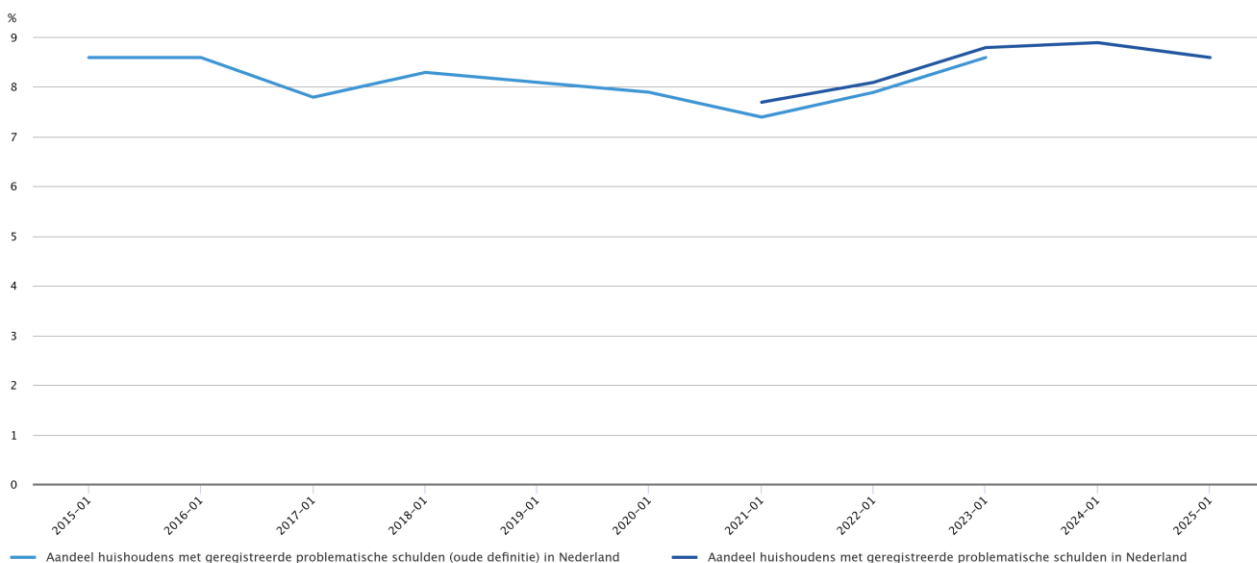
Note: Norway and Romania age group 55-64 with low reliability

⁽¹⁾ Missing values for age group 55-64 due to estimated value below publication threshold: Malta, Luxembourg and Estonia

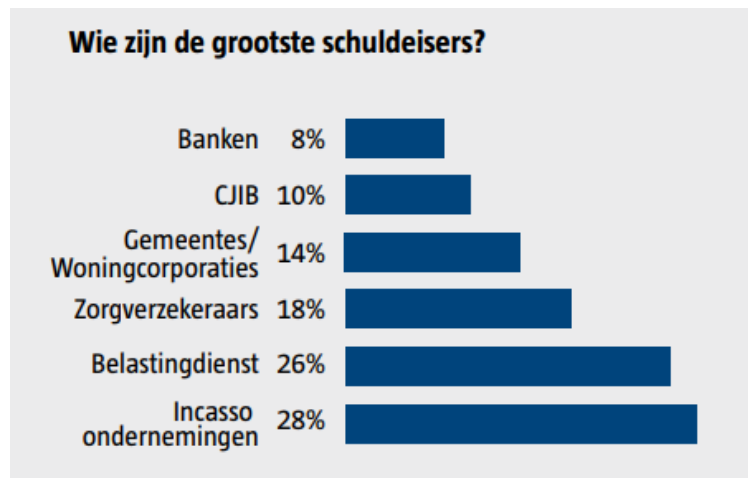
Source: Eurostat (ad hoc extraction)

Problematische schulden onverminderd hoog

Ontwikkeling geregistreerde problematische schulden in Nederland1)

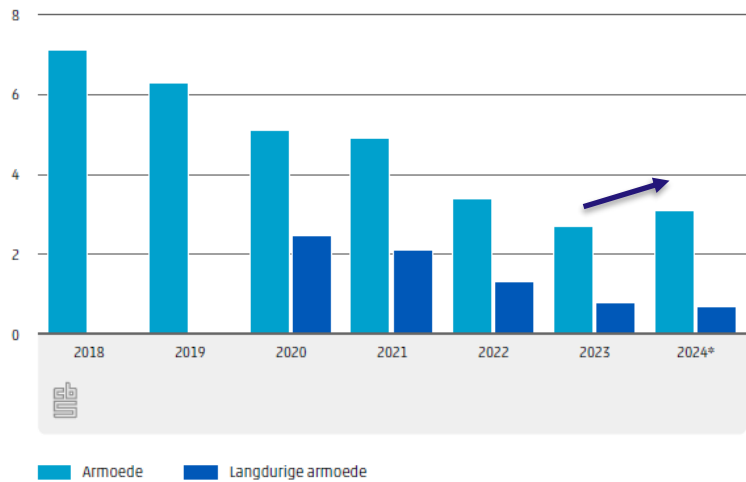
Systeemschuld: schulden bij de overheid of andere organisaties met een publieke functie

Enigzins grip op inkomensarmoede, maar wankelt

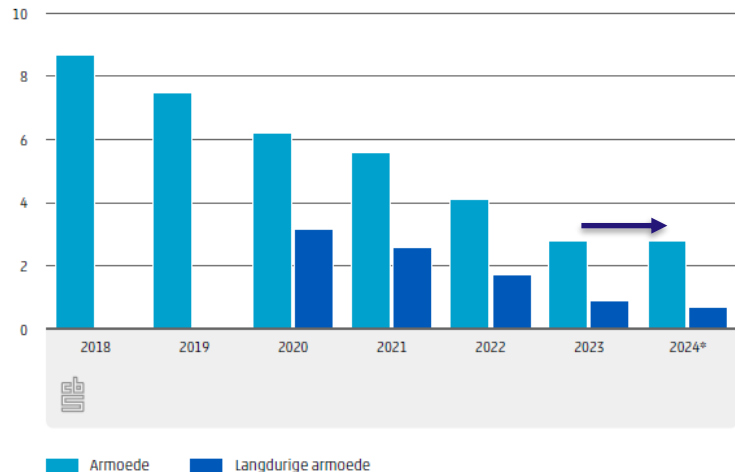
2.1.2 Percentage (langdurig) armen

% van bevolking

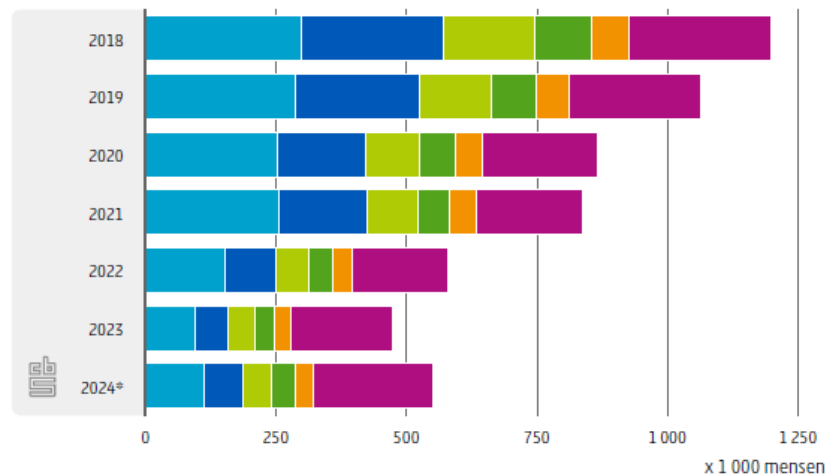
3.1.1 Kinderen in (langdurige) armoede

% van kinderen tot 18 jaar

Daling voor mensen met een relatief lage armoede-intensiteit. Mediane armoede wordt dieper

2.6.2 Inkomenstekort arme bevolking

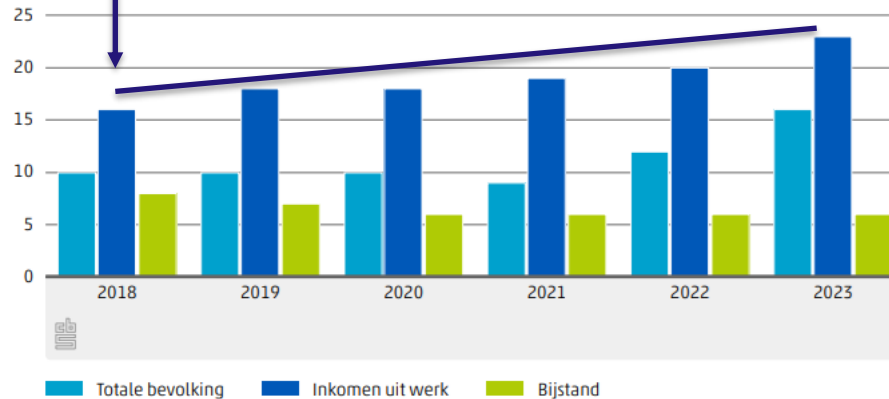

Werkenden verder onder de armoedegrens

4.3.1 Intensiteit van armoede*

% inkomstekort (doorsnee)

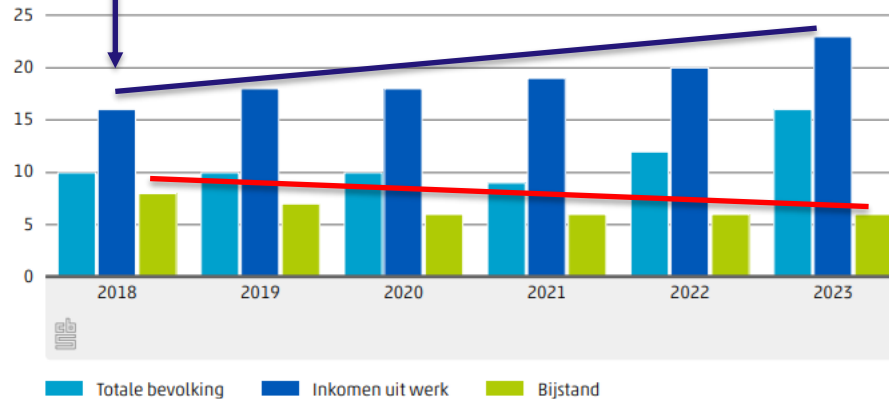
■ Totale bevolking ■ Inkomen uit werk ■ Bijstand

*voorlopige cijfers

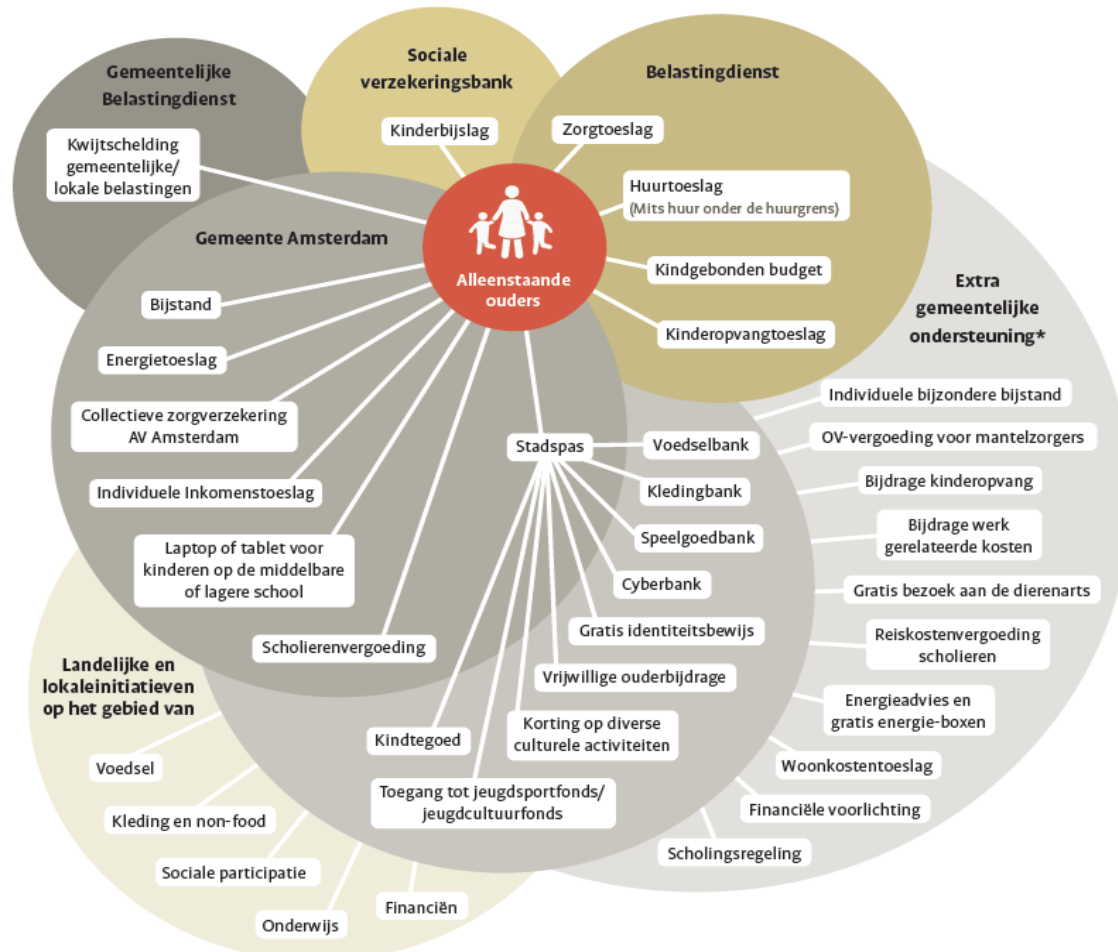
Werkenden verder onder de armoedegrens

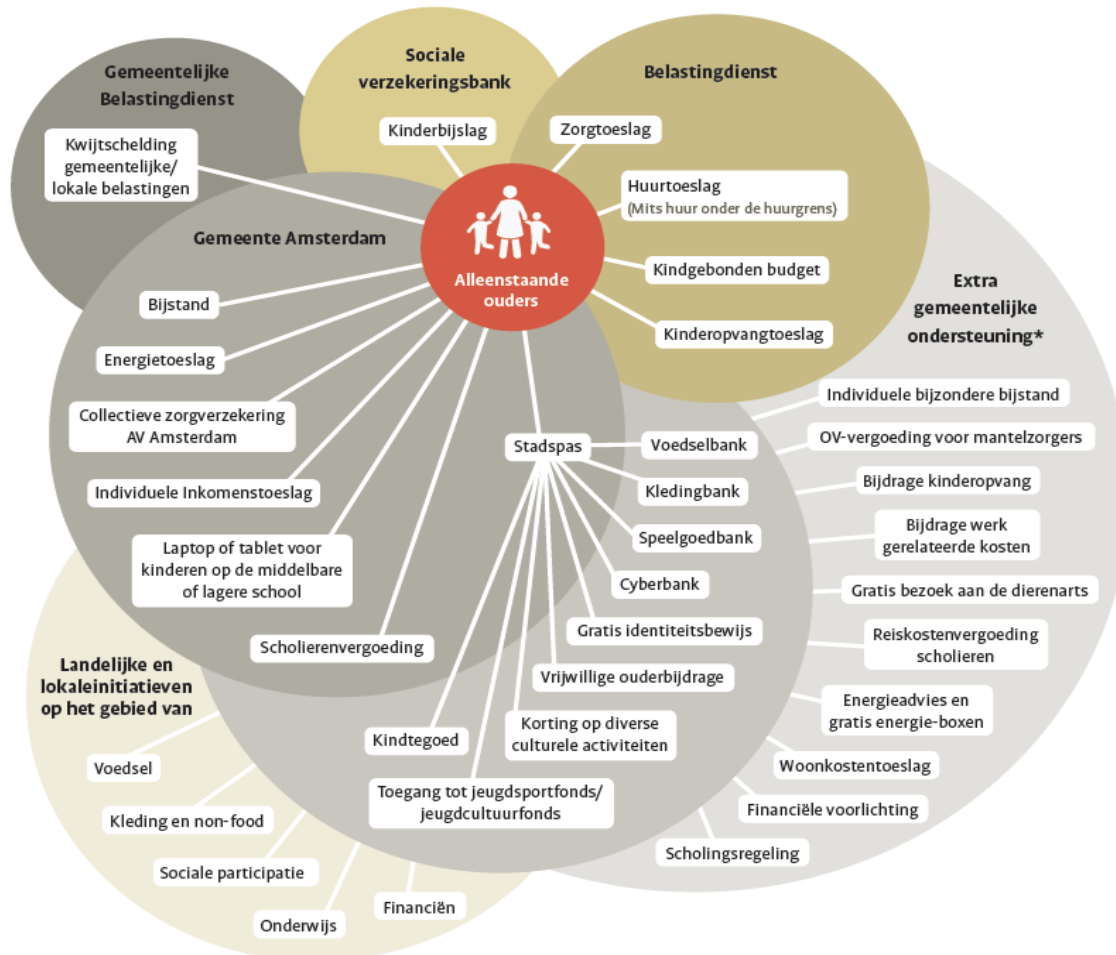
4.3.1 Intensiteit van armoede*

% inkomstekort (doorsnee)

*voorlopige cijfers

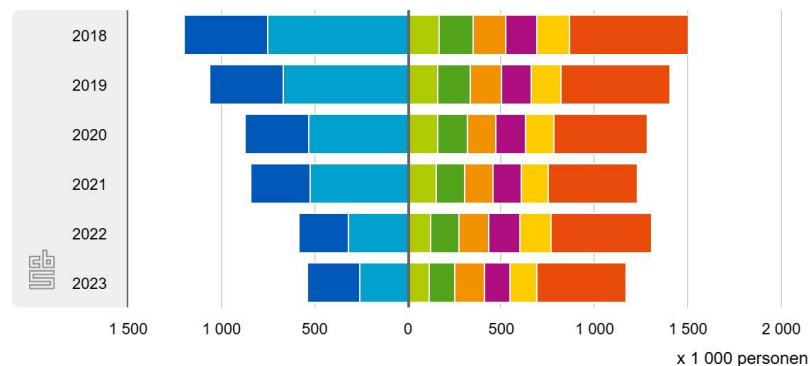

Wetsanalyse:
voor 14 regelingen;
70-125 juridisch
relevante feiten

Spreading rond de armoedegrens

Spreading rond de armoedegrens*

Hand-to-mouth-huishoudens

1 op de 8 huishoudens
in Nederland geeft al
het geld dat maandelijks
binnenkomt ook weer
uit.

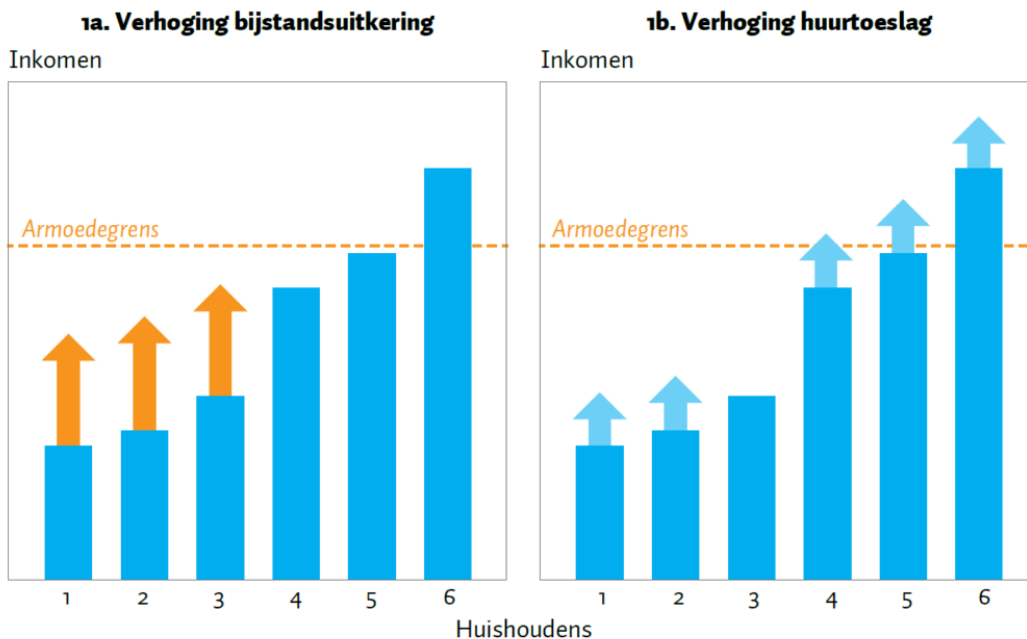
Ruim een kwart van de
huishoudens heeft
minder dan 2.500 euro
spaargeld.

32% heeft moeite met
rondkomen.

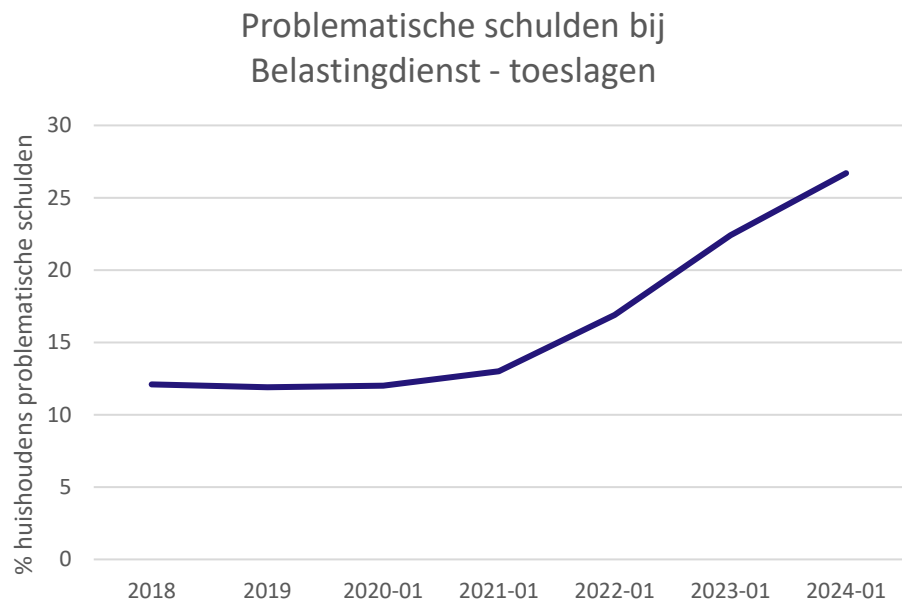
Gevolg van gevoerd beleid

Theoretisch effect op armoede van maatregel

FIGUUR 1

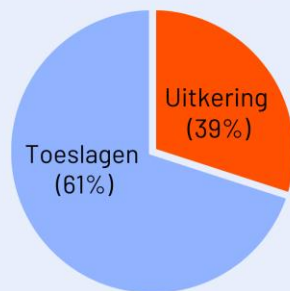
Risico toeslagen: terugvorderingen

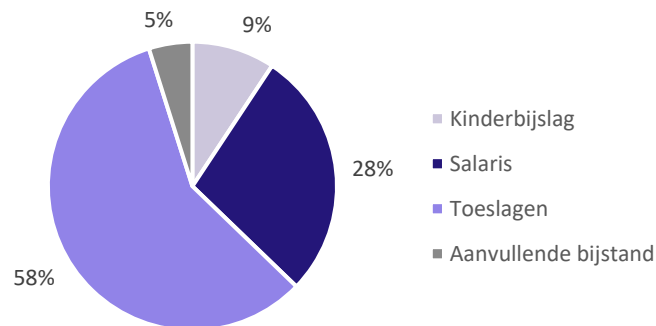
Afhankelijkheid van toeslagen zorgt voor scheve verdeling inkomenselementen

Uitkering	€ 1.195
Toeslagen	€ 1.874
Zorgtoeslag	€ 154
Huurtoeslag	€ 356
Kinderbijslag	€ 366
Kindgebonden budget	€ 758
Energietoeslag	€ 67
Lokale regelingen	€ 173
Totale inkomsten	€ 3.069

Totale inkomsten

Alleenstaande, 3 kinderen

Systeem als stress factor

Financiële zorgen

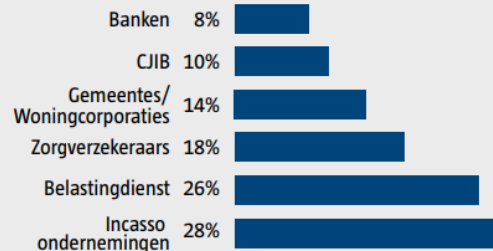

Systeemstress:
er niet meer uitkomen,
afgewezen worden,
machteloosheid

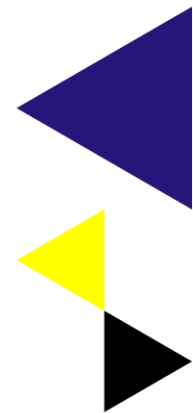
Systeemschuld:
overheid als schuldeiser

Wie zijn de grootste schuldeisers?

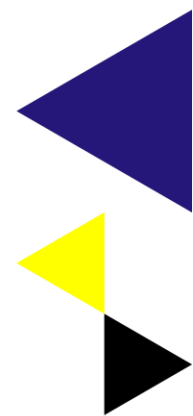
Dus:

- Enerzijds verdieping van de problematiek:
 - Armoede
 - Gezondheidsverschillen
- Anderzijds lastig om grip te krijgen op:
 - Problematische schulden
 - Ongelijkheid in het onderwijs
- Context, o.a.:
 - Tekort betaalbare woningen
 - Onzekere arbeidsmarkt, en onzekere inkomensposities

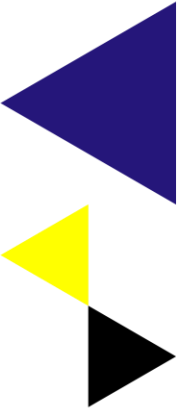

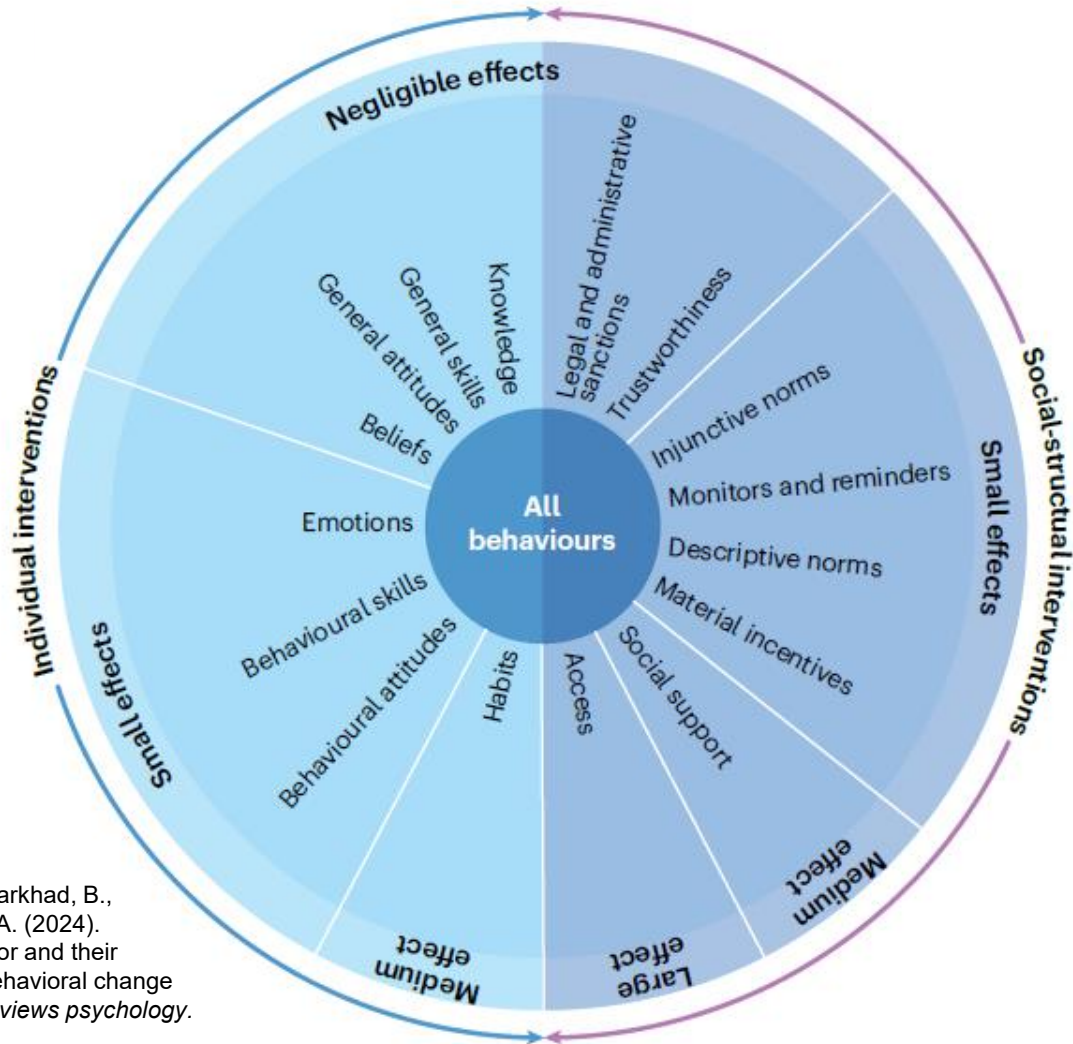
En:

- Armoede en schulden moeten breed bekeken worden: het gaat om 1,65 mln mensen (inkomen), waarvan 408.000 mensen met problematische schulden
- Afhankelijkheid van het sociale zekerheidsstelsel kan mensen in de problemen brengen; mensen komen in de schulden bij de overheid
- Systeem is (te) ingewikkeld geworden, aanpassingen zijn lastig
- Onderbescherming/niet-gebruik
- Waar ligt de verantwoordelijkheid? Bij het individu, of elders, en waar is dat dan?

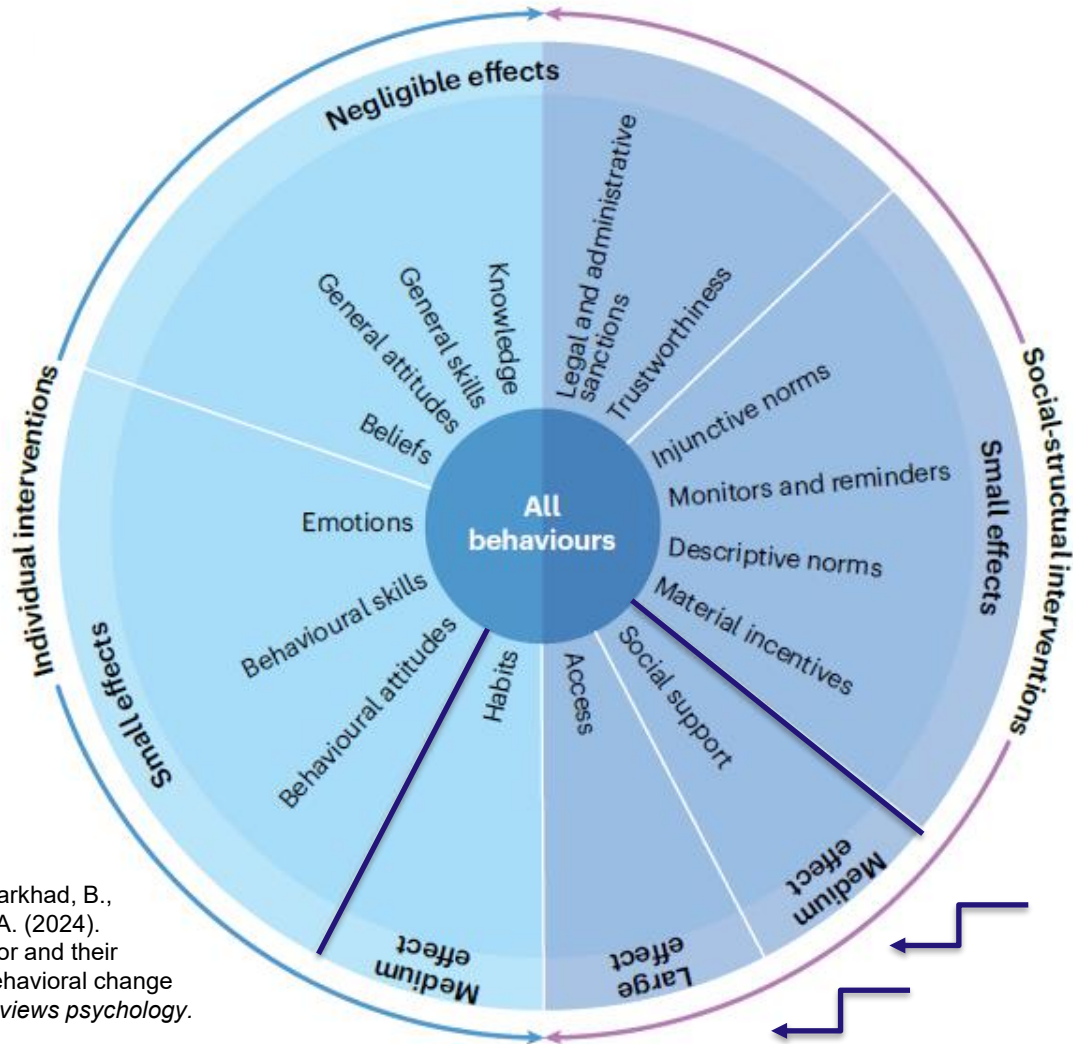

Wat maakt interventies effectief?

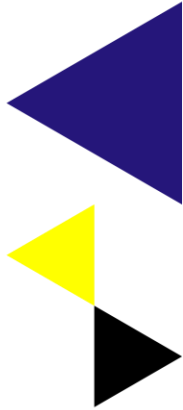

Albarracin, D., Fayaz-Farkhad, B., Granados Samayoa, J.A. (2024). Determinants of behavior and their efficacy as targets of behavioral change interventions. *Nature reviews psychology*.

Toegang: een hoger sociaal minimum, minder schulden

Stelsel- aanpassingen: Gewoon Geld Geven

Stap 1

STAP 1 Geld geven

- 2 jaar
- €150 per maand
- Minstens 600 gezinnen
- Zonder verplichtingen en tegenprestaties

Hogeschool
van Amsterdam

Select Language

Home

Zaanstad

Tilburg

Amsterdam

Welkom bij het Onderzoek

Gezin en Geld

De Hogeschool van Amsterdam onderzoekt hoe
het gaat met gezinnen in de bijstand. Wat
betekent het om elke maand extra geld te krijgen?

Doet u
mee?

Stap 2

STAP 2 Onderzoeken

- Succes- en faalfactoren
- Effecten op gezin
- Businesscase kosten en opbrengsten
- Noodzakelijke systeemaanpassingen

Over het onderzoek →

Systeemaanpassingen, Gew

Stap 3

STAP 3 Maatschappelijk agenderen

- Het verhaal achter armoede
- Weeffouten in het maatschappelijk systeem die mensen in armoede houden

Systemaangepassing: Afrekenen met schulden

Stap 1

STAP 1

Schulden afkopen

- 80-100 gezinnen met minimaal 1 thuiswonend kind onder de 23 jaar
- Looptijd 2 jaar
- Zonder verplichtingen en tegenprestaties
- Brede aanpak: ook ondersteuning op andere terreinen

STAP 3

Maatschappelijk agenderen

- Mensen met schulden een gezicht geven
- Agenderen van (systeem)fouten in de huidige schuldenaanpak
- Op termijn: uitbreiding naar andere gemeenten

Stap 2

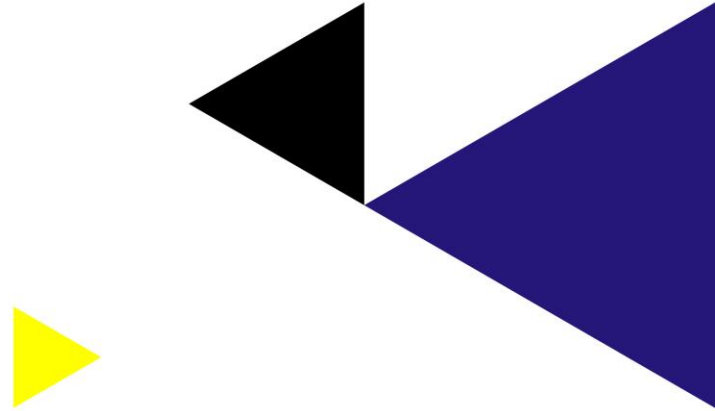

STAP 2

Onderzoek doen

- Impact van deelname op het gezin
- Wat zijn de succes- en de faalfactoren van onze aanpak?
- Kosten-batenanalyse
- Revolverend fonds om nieuwe gezinnen te helpen
- Inzicht in noodzakelijke systeemaanpassingen

Social support + toegang: informele organisaties

Onderzoeken informele hulp

**Samenwerken
aan een optimale
klantreis**

**Gedeelde
smart**

Hoe informele schuldhulp bijdraagt aan het
verminderen van financiële stress

'Alles in relatie': een verkenning van de samenwerking
tussen formele en informele initiatieven in de Utrechtse
schuldhulpketen

Vanuit welke hoek?

Openstaan voor hulp vanuit verschillende partijen

Informele organisaties	29%
Gemeente/Schuldhulpverlener	27%
Familie	17%
Persoonlijke contacten	13%
Werkgever	10%

#1
#2
#3
#4
#5

Veel moeite met rondkomen,
onder modaal

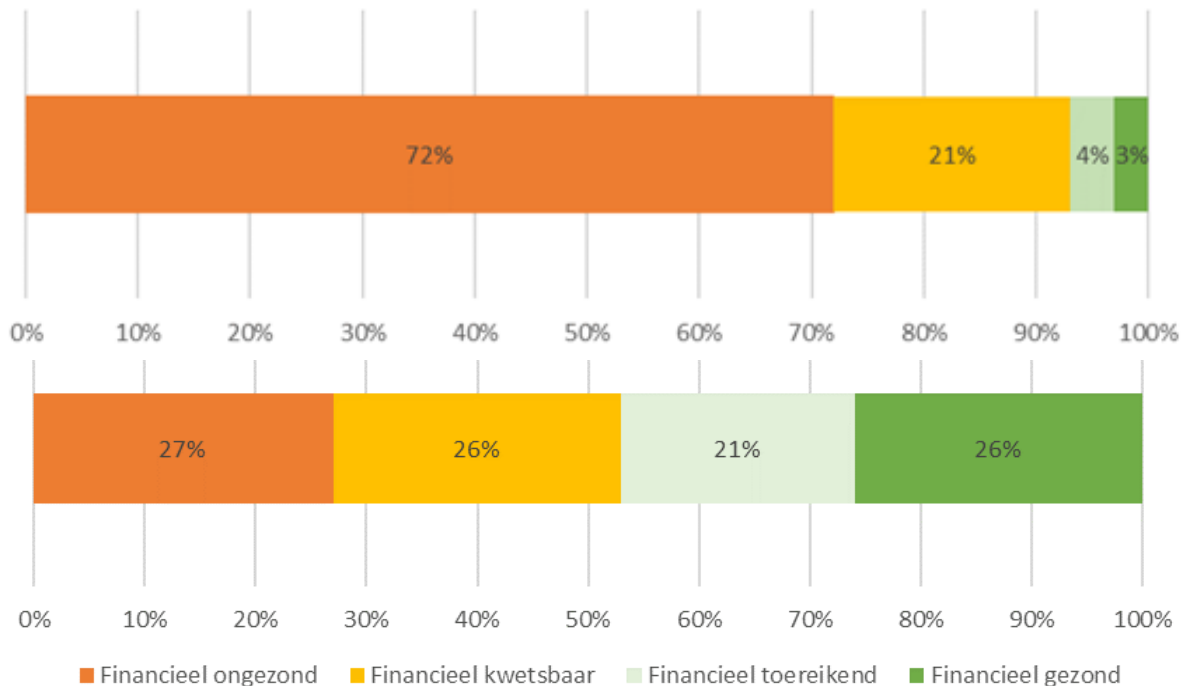
Gemeente/Schuldhulpverlener	41%
Informele organisaties	41%
Familie	33%
Werkgever	28%
Persoonlijke contacten	16%

Helemaal geen moeite met rondkomen,
> modaal

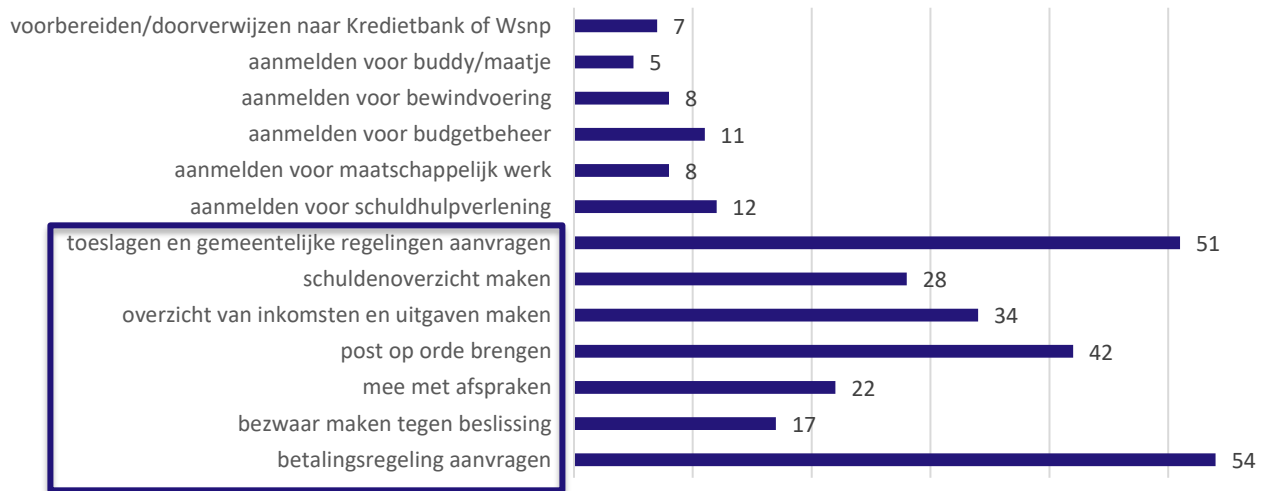
Informele initiatieven, belangrijke vindplaats

Figuur 5. Financiële gezondheid van de respondenten (n = 114)

Rol informeel initiatief

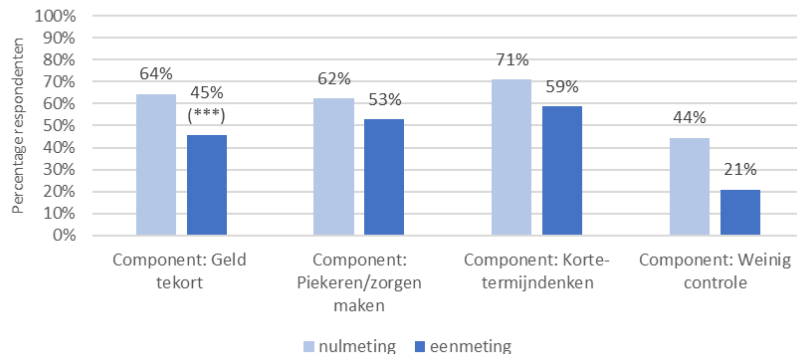
Wat er concreet voor hulp is gegeven bij Schoon Schip (n = 114)

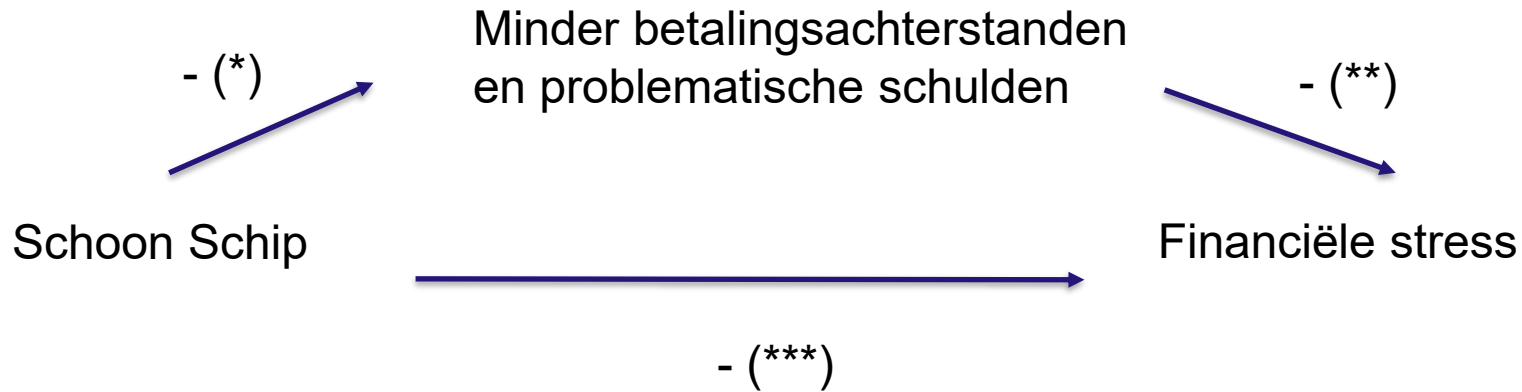
Draagt bij aan

- Verbetering mentaal welzijn
- Gevoel van zelfbeschikking, met name competentie
- (Kleine) vermindering financiële stress

Figuur 11. Gemeten veranderingen op het gebied van financiële stress, uitgesplitst naar de componenten van financiële stress (n = 114)

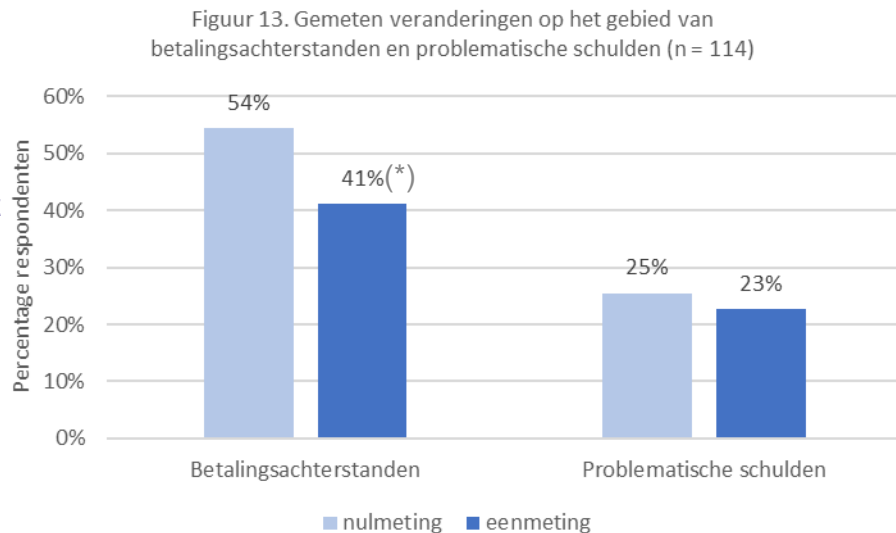

Vermindering van financiële stress hangt deels samen met vermindering betalingsachterstanden en problematische schulden, maar niet per definitie

Informele initiatieven kunnen systemische problemen niet oplossen

- Bij een groot aantal lokale informele armoede- en schuldenprojecten komen ook burgers met *problematische schulden* binnen. Het overgrote deel van hen heeft deze na afloop van het project nog steeds → **Twee derde zegt geen professionele hulp te ontvangen**

Samen met!

Armoede Interventies

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

gemeente Roermond

Creating Tomorrow

**Voor meer info:
a.l.custers@hva.nl**

Armoede in een rijk land

www.hva.nl/armoede

